

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

124. številka.

V Ljubljani, v torek, dne 16. novembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo. «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Košut II.

Franc Košut, sin onega revolucionarja Lajoša Košuta, ki je razglasil neodvisnost Ogrske in odstavil habsburške dinastije z ogrskega prestola, je definitivno zatajil svojega očeta. Ko je zadnjič prišel v budimpeštanski parlament, so ga člani stranke, kateri je bil še do zadnjih dni predsednik, pozdravili z ironičnimi klici «hoch», kar pomeni v madžarsko-nacionalističnem narečju prav toliko kakor: «Prodal si se Avstrijancem»...

Košut je ustanovil novo stranko. Ime ji je dal, po katerem bi bilo misliti, da je njen program nadaljevanje starega programa, stare Košutove stranke. Toda sin Lajoša Košuta, čigar mačela si je bila zapisala na zastavo stranka Franca Košuta, se ni ločil od tovarišev, ker bi bili oni izdali Košutove ideje, temveč zato, ker ni vedel, kaj bi se počel s temi idejami v praktičnem političnem življenju. Franc Košut se je «prepričal», da so najradikalnejša gesla najpripravnejša za pridobivanje volilcev, ampak da je oportunitizem najboljšo sredstvo za ohranitev ugodnega lastnega položaja. In napravil je kompromis med radikalizmom in oportunitizmom: Radikalizem v besedah, oportunitizem v dobičku.

Dolgo se je Franc Košut pripravljal. Ime, ki mu ga je podedoval oče, je bilo izvrstno sredstvo za pridobitev simpatij pri množicah in pri idealistih, ki so še vedno sanjali o letu 1848. In zato je bilo tudi primerno sredstvo za pridobitev ugodnega materialnega položaja. Ko so ga Madžari poklicali na čelo svoje najbolj madžarske stranke, se je spodobilo, poskrbeti mu tudi mesto, ki nese dohodke in ne zahteva dela. Ime Košut je prineslo dobiček. Ampak Franc Košut ni bil materialist. Seveda, bogastvo je bilo dobro, toda idealna

duša mora misliti tudi na kaj drugega. Denarne vreče so stopnica; in Košut mlajši se je poslužil. Morda se mu je nekaj časa sanjalo, da ima Košutovstvo še bodočnost in se je smatral poklicanega, da prevzame tudi politično dedščino svojega očeta. To so bila leta njegove politične naivnosti. Dasi ga ne obtežujejo preveliki talenti, je pa vendar sčasoma spoznal, da ima vsaka sedanost svoje posebne razmere, katere je treba vpoštevati, če se hoče — hm — da se uresniči »ideali«. «Košut na čelu Ogrske» — to je bil včasih »ideal«. In geslo je bilo seveda »proti Dunaju«. Košut na čelu Ogrske — to se je zdelo Košutu še vedno ideal; izpremenila se je le »malenkost«. France je spoznal, da se pride v današnjih dneh prej kam na čelo »z Dunajem« kakor pa proti Dunaju.

Justh in podobni trmoglavci niso hoteli spoznati tega. Trdili so, da gre za »neodvisnost« Ogrske, ne pa za Košutovstvo. Nesporazumljenje. Koristno nesporazumljenje — misli Košut.

Justh je učil: Samostalna banka ali boj na nož.

Košut je formuliral vprašanje tako: Samostalna banka ali Košutovo ministrstvo. In spoznal je, da mu je Košutova listnica bližja...

Iz svoje stranke je Košut izletel. Na ministrskem sedežu je ostal. Predsedstvo v svoji stari stranki je moral odložiti; v zbornici so bili izvoljeni njegovi in njegovih zaveznikov kandidati v predsedstvo.

Navidezno je Justh premagan. Koliko trajnosti bo imela Košutova zmaga, se bo videlo. Sedaj se mu še oglašajo novi »pristasi«. Vsi, ki so odvisni od vlade, so »uverjeni«, da ima ekselencia Košut »dobre namene«. Pri prvih volitvah se bo pokazalo, če so dobri matematičarji.

Med tem bi pa Košutovi dobri nameni lahko zanimali nas Avstrijance. Če je moral ogrski trgovinski minister položiti samostalno banko v miznico pod ključ, bo moral na kakšenkoli način potola-

ziti one, katerim je včasih sam pripovedoval, da je samostalna banka začetek madžarskih nebes na zemlji. Tolažba — to bi bile koncesije, ki bi jih sin Lajoša Košuta prinesel z Dunaja, s tistega dvora, ki ga je bil njegov oče pred šestdesetimi leti odstavil. Vprašanje je pa, na čigar račun bi mogel Košut Franc dobiti koncesije. Ekselencia baron Bienerth bi imel v teh dneh nalogo, povedati avstrijskim narodom, kaj se zahteva od njih za madžarsko bisago. Baron Bienerth molči. Treba bi bilo, da bi tem glasneje izpregovoril parlament. Bati se je, da bo tista volna, s katero se imajo obdariti Madžari, ostrižene avstrijskim ovčicam. Na to bi sedaj imeli misliti avstrijski poslanci, ki trdijo, da zastopajo avstrijske narede.

Dijaške kuhinje.

Dve veliki moči sta, ki vladati razvoj človeštva v gospodarstvu in splošnem življenju. — «Boj za biti ali ne biti» — in vzajemna pomoč. Darwin, ki je popisaval prikazni «boja za biti ali ne biti» med živalmi in ljudmi in temu principu pripisoval veliko važnost v telesnem in duševnem razvoju človeštva ter v gospodarskih in drugih pojavih, ni izključeval ravnovažnega principa v razvoju človeške družbe vzajemne pomoči. Darwin je izrečno izjavil, da je to tako, le časa mu je manjkalo, da bi bil razpravljal in dokazal vednostno ta princip. Zraven Tolstoja največji sedanjí ruski mislec, knez Peter Kropotkin je v prelepi knjigi: «Vzajemna pomoč, princip napredka» to dokazal. Dokazal je, da je delovala v vsem razvoju človeštva ta moč in da ji ima človeštvo zahvaljevati dosti lepih uspehov. Najsi je konkurenčni boj ustvaril in še ustvarja dosti koristnega na svetu, toliko ali še več koristnega, dobrotnega je ustvarjala in ustvarja medsebojna pomoč. Po Kropotkinu se noben človek ne more ponasati s tem, da je izvršil kaj sam; vse kar je človeškega dela, je rezultat dela več ljudi.

PODLISTEK.

Čuvaj Jerman.

Dalje.

Kaj se pač zmislija! To je pač neumnost. Kako je ponoči in kako podnevu... Smejati bi se moral! Prav tako razmisli, kakor bi bilo kakšno pravilo za to. Ali pravila ni. Na to ne vpliva nobena instrukcija. Enkrat je tako, drugič drugače. S noči je bilo še dobro. Bil je skoro ves čas na nogah, vendar se zjutraj ni čutil utrujenega. Včasih ga solnčni izhod popolnoma potlači. Ljudje, ki se ponoči pošteno naspije, lahko govoré o krasnem solnčnem izhodu. Jerman ve boljše to reč. Njemu ni kar nič dobro, kadar pride jutro izza v službi prebedene noči. Takrat se počuti včasih prav tako, kakor bi imel groznega mačka. Oči ga skelé, glava ga boli, in ves potrt je, nobena stvar ga ne zanima; ako ne bi moral opravljati službe bi se kar položil v travo, četudi je rosna in četudi vé, da ni zdravo. Vendar pa se ne vleže; saj je v službi in zato se pravi: dobro odpreti oči. Ako preteče tako le ura, pa je boljše; tedaj mu ni več težko, ostati buden.

Tako je navadno. Opoldne so mu potema trepalnice že zopet težke in neprenehoma mu lezejo doli. Tedaj je pač težak trud, da ostanejo oči odprte, in zlasti je težko, ker ne more niti misliti. Siliti se mora, da bi kaj mislil, in tedaj se mora jeziti. Ako se jezi, tedaj je že boljše. Ali to je neumno. Jeziti se ne more, kadar bi hotel; pa tudi ne vé, na kaj naj se jezi, akoravno ima sicer dosti

vzrokov, biti nezadovoljen in kleti. Ali vrag naj se jezi, kadar vsi udje otrpnejo.

No, naposled — kadar preideje prve ure, je zopet lažje. Popolnoma dobro pa že ni več. Treba se je že mučiti, ga bi mislil na vse, storil vse; lahko bi se kaj pozabilo in lahko bi se tedaj zgodila nesreča. Eh, človek bi niti ne verjel, kaj pomeni delo tako nizkega služabnika, kakršen je čuvaj. Prav nič se ne sme pozabiti. Ne sme se. Pa on sploh ne bi ničesar pozabil; še vedno je službo tako opravil kakor je bilo ukazano. Da le ne bi bilo utrujenosti! Ali kadar se mu vleže tista teža na oči, tedaj skoro ni več človek.

In kadar pride potem zopet noč!

Kajpada ne gre vedno tako. Ali danes je pač zopet taka. Štiriindvajset ur je že v službi, in še nekaj jih bode. In kako je to, tega pač ne vé, kdor ni sam izkusil. Druga noč nima več ur. Tu so le še večnosti. Vsak četrť ure je neskončen. In tedaj človek res ni več človek. Dá, tedaj so strahovi v gozdu; tedaj se rodé po vejah in plavajo čez vrhove dreves in plešejo po čistini svoje pošastno kólo. Tedaj je slišati votle glasove, ki ne morejo biti ne živalski ne človeški. In neprenehoma se čuti nesrečo v zraku; tam poleta okrog in se lahko hipoma spusti doli, in tedaj je konec.

Človek komaj vlačí telo, pa vendar mora hoditi. A mogoče so trudne in težke, pa nočejo hoditi prav. Tudi glava je pusta, in idoč, se človek kar opoteka, kadar hoče poklekniti, pada kar tja. Nič več se ne more misliti, kajti drugače se lahko to

ali ono pozabi, in tedaj se zgodi nesreča. Ali če je treba ostati na mestu in se nima kam iti, tedaj je še hujše, kajti če je človek pri miru, se že skoro nikakor ne more ubraniti spancu. In iz tega se lahko porode grozne reči. Recimo, da bi zaspal pa pozabil zapreti ograje, kadar pride brzovlak. Ponoči res ne gre mnogo ljudi skozi gozd. Zakaj bi prišel kdo ravno tedaj, kadar se pelje vlak mimo? Ali kdo vé? Mogoče je le. In to bi bile grozne.

Seveda ni še nikdar zaspal in nikdar ne bode zaspal v službi. Ali težko je to. In naposled — kaj je nemogoče? Enkrat se mu je vendar že zgodilo, da ga je idočega spanec premagal, da se je nekoliko minut kar opotekal. To je bilo pač samo enkrat... Danes so imeli lov, kako so puške pokale! Ali so pač veliko postreljali?... Marička gotovo že spi; to bode namreč njegova žena. Seveda spi — ob tem času... A tam, v dvorcu, tam gotovo se ne spé... najbrže se dobre volje... He, lahko so po konci... Zakaj je nočej taka tema?... Saj svetijo zvezde. Pa vendar je videti, kakor bi bila zelo tema... Tudi gladno je postalo... Da, brzovlak se pripelje mimo ob dveh in trideset minut... Oh, kako je pusto!... Kar vkup pasti hočeje trepalnice... Ali ne... Buden mora ostati... brzovlak...

Ves se je prestrašil in skočil po konci. Vendar je zadremal! V strahu pogleda na uro. Hvala bogu, bilo je samo nekoliko trenutkov. Tu blizu je živ. Umil si bode lice pa bode zopet dobro. Dalje prih.

radi zanemarjanja takih «dolžnosti». Če se pravi zaupniki drugih delavcev tudi nimajo nikakršne imunitete, ne dokazuje to ničesar. Kjer ni organizacije tam tudi ni zaupnikov. Pri nas se pa volijo zaupniki prisiloma in nihče ne more izvolitve odklanjati, in vsak ima dolžnost želje in pritožbe sporočiti. Če zakon uvede zaupnike, jih mora zakon tudi čuvati. V delavskem prisvetu se je o tem dolgo razpravljalo, ker ni hotel nihče odnehati; hotelo se je, da naj rudarji odnehajo, in temu sem se upiral. Od te zahteve tudi, kakor menim, ne bomo smeli odnehati.

Zavadsky (Lazy): V zahtevah se govori vedno o rudarjih, ne pa delavcih izven jame in koksarjih.

Schaflechner (Fonsdorf): K razpravami glede kompromisa, bi bil moral biti delegiran zastopnik rudarjev v delavskem prisvetu. Če se govori o šolah za asistente, omenjam, da imamo šole za paznike, v katere pa pridejo le delavci, ki so podjetnikom všeči. Pričakovati torej tudi ne moremo, da bi v te šole sprejemali socialne demokrate. Dalje prih.

H. Suttner

Ljubljana :: Mestni trg
razpošilja ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.
Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 21

Izjava.

Končno podpisana sva primorana označiti izmišljeno vest, da sva midva gotove osebe odgovarjala glede pristopa k «Konsumnemu društvu za Ljubljano in okolico», oziroma nakupovanja v prodajalni tega društva, kot podlo laž in nesramno obrekovanje. Obžalujemo pač značaj detičnih oseb ki se poslužujejo takih umazanih sredstev proti naju.

Fran in Terezija Kumar.

Spodnja Šiška, dne 13. novembra 1909.

Vsi, ki se čutite trudne in slabotne,

ki hočete okrepiti svoje slabotno telo in pojačiti svoje pregnane in utrujene živce, ste neryozni, neodločni, bolelni in oslabei zaradi oslabljivih bolezní; vsem doječim materam, dojiljam in dojenčcem, če jih ne hranite z materinim mlekom, če hočete imeti čvrste in zdrave otroke, vsem tistim priporočamo živce utrjujoče, okrepujoče in kri tvoreče hranivo, ki se imenuje **Sladin**, t. j. doktorja pl. Trnkoczya sladni čaj. S sladinom se prihrani 50% na stroških v gospodinjstvu. Vse to dokazujejo tisoči izpričeval. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev. Po pošti najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy, Ljubljana. 52—1

Patent v Ameriki
Nateri bolijo dobro, pa čim bolj
v nasilju potovati naj se obrnejo
na **Simon's Patent**
v Ljubljani Kobiljeva ulica 11
Kliničarica Pajzavica dopi za prijavitelja

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko —21

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Restavracija ,International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborno sveže pivo.

— Gorka in mrzla jedila. —
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
— Kegljišče. —

Postrežba točna. Cene zmerne.

Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
restavraterka.

21—15

Močenje postelje

30—7

se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Sporočiti je starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško priporočeno.

Zavod „Sanitas“

Velburg P 348 (Bavarsko).

Kavarna

,Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Tvrdba Chalupnik & Predovič Ljubljana, Stari trg 19

priporoča najboljše in najokusnejše šunke, pripravljene po praškem načinu, raznovrstno prekajeno in sveže svinjsko meso od mladih, domačih pitalih prašičev, dalje raznovrstne klobase, hrenovke in safalade vsak dan 2krat sveže.

Pošine pošiljatve od 5 kg naprej po povzetju.

5—4

Za izborno blago, točno postrežbo, solidne cene jamči in se priporoča zgornja tvrdba.

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša tvrdba za naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/2 in 1 kg. 104—101

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunollna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazila za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
1. 1882.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1882.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Madžobo za usnje.

Oljnatih barv, priznано najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in stukaturnega.

Karbolneja, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.

V založbi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani

je ravnokar izšel

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence

za navadno leto 1910.

Ta koledar izhaja že deseto leto. Vsebina mu je med drugim naslednja: Koledar. Tabela za železničarje. Množilna razpredelnica. Kolkovne lestvice. Poštni tarif. Inozemske denarne vrednosti. Stara mera in nova. Koliko plačam osebne dohodnine. Koliko plačam vojne takse. Nekaj dogodkov iz zgodovine. Vzhod, ki se dviga. Alkohol in železničarji. Žena in socialistični tisk. Drobiž in beležke za vsak dan v letu. — Razun te vsebine prinaša koledar sliko sodruga Etbina Kristana.

Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar. Razpošiljati se prične takoj. Organizacije in posamezne naročnike kar najuljudneje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj točna, če se naročniki zglase pravočasno.

Cena v platno vezanemu izvodu je 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Zaupniki organizacij, ki naroče več izvodov, dobe

10% popusta.

Pri naročilih na posamezne izvode se priporoča, da se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.